

Література

1. Стрельченко О.Г. Адміністративно правова характеристика органів державної виконавчої служби України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. № 60. 2020. С. 131-135.
2. МЗС запрацює по-новому: Рада ухвалила президентський закон про дипслужбу. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2018/04/5/7176877/>
3. Українська призма: Зовнішня політика 2018. Аналітичне дослідження ГО «Рада зовнішньої політики «Українська призма», Фондв ім. Ф. Еберта. Київ, 2019. 258 с.
4. Крупеня І.М. Дипломатична та консульська служба: навчальний посібник. Київ: КиМУ, 2019. 303с.

УДК 342(043.2)

Токарева К.С., к.ю.н.,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ АЛЬТЕРНАТИВНОГО ВИРІШЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ СПОРІВ В УКРАЇНІ

Альтернативне вирішення спорів – це форми та процеси, які передбачають сукупність універсальних, гнучких, узгоджених сторонами способів, засобів та прийомів врегулювання правових конфліктів без звернення до процедури державного судового розгляду.

Серед основних форм альтернативного вирішення спорів традиційно виділяють:

- переговори, які полягають у вирішенні спорів безпосередньо конфліктуючими сторонами без участі третіх осіб;
- медіацію, яка полягає у врегулюванні спору за допомогою незалежного, нейтрального посередника, який сприяє сторонам у досягненні угоди у спорі;
- третейський суд, який полягає у вирішенні спору за допомогою нейтрального арбітра або групи арбітрів, які уповноважені на винесення обов'язкового для сторін рішення [1, с. 17].

Окрім основних, виділяють змішані альтернативні способи вирішення спорів, серед яких: посередництво-третейський суд, де посередником виступає арбітр; «міні-суд»; незалежна експертиза з встановлення фактичних обставин справи; омбудсмен; приватна судова система тощо [2, с. 245].

Альтернативне вирішення спорів здавна використовувалося у приватно-правовій сфері, оскільки такі відносини відрізняють рівністю сторін. Тоді як публічно-правова сфера супроводжується принципом імперативності. Однак у 2001 році Комітет Міністрів Ради Європи ухвалив Рекомендації Рес (2001) 9 державам-членам щодо альтернатив

судовому розгляду спорів між адміністративними органами і сторонами-приватними особами [3].

Цілком слушно зауважує С.С. Білуга, яка визначає альтернативні способи розв'язання адміністративно-правових спорів сукупністю процедур, які спрямовані на узгодження позицій сторін та вирішення спору, що здійснюються поза межами судової процесуальної форми [4, с. 15].

Щодо таких альтернативних способів як примирення та медіація, то вони полягають у сприянні вирішенню спору незалежною нейтральною третьою стороною. Примиритель або посередник не мають повноважень збирати докази або викликати свідків, виносити будь-яке рішення по праві. Натомість у деяких випадках третя нейтральна сторона може рекомендувати деякі заходи для вирішення спору, вказати на сильні та слабкі сторони спірного питання та на наслідки неврегулювання спору. Суттєво відміним за порядком проведення є альтернативний спосіб вирішення спорів – переговори.

Зарубіжний досвід використання альтернативного вирішення адміністративно-правових спорів суттєво відрізняється, зважаючи на правові системи та правові традиції тієї чи іншої держави. Проте альтернативне врегулювання адміністративних спорів є ефективним та дієвим механізмом, який знижує монополізм судів. Сферою застосування альтернативних способів загалом є всі справи, які пов'язані з індивідуальними адміністративними актами. Слід зазначити, що оскарження нормативно-правових актів в альтернативному порядку є неможливим. Загалом використання новітніх способів врегулювання конфліктів сприяє уникненню зловживань владою державними органами та задовольняє суспільні потреби.

Ми погодимося з думками українських науковців, оскільки адміністративні спори мають свою специфіку. Суб'єкт владних повноважень має ширші можливості та більше ресурсів щодо врегулювання конфліктів, ніж пересічний громадянин, оскільки може залучати до вирішення спору представників юридичної служби. Тому медіатор повинен мати змогу скеровувати процес із дотриманням принципу балансу інтересів та рівності. Як свідчить зарубіжний досвід, приватна медіація у адміністративних спорах не використовується. Тому можливим варіантами її використання є: створення незалежного від державних органу з медіації, до компетенції якого належали б повноваження щодо посередництва у адміністративних спорах; присудова медіація, де суд залучає для вирішення спору незалежного медіатора, який є працівником суду або залучається на договірних засадах; судова медіація, де спір вирішує суддя-посередник, у провадженні якого не перебував спір.

Альтернативними способами вирішення спорів, придатними для

публічно-правової сфери, на міжнародному рівні визнано внутрішній перегляд, примирення, арбітраж, переговори та медіацію. Кожна держава відповідно до власних правових традицій комбінує ті чи інші альтернативні способи та успішно використовує їх для врегулювання конфліктів, де стороною є суб'єкт владних повноважень. Україна знаходиться на шляху становлення системи альтернативного вирішення спорів. Зважаючи на неефективність існуючих форм розгляду спорів, актуальним питанням залишається запровадження медіації у адміністративних спорах. Найбільш привабливою моделлю для України залишається інтеграція медіації до адміністративного судочинства. Першочерговим завданням держави є створення правового регулювання медіації та встановлення гарантій дотримання принципу добросовісності під час альтернативного врегулювання адміністративних спорів.

Література

1. Коровяковский Д.Г. О некоторых альтернативных способах разрешения споров (ADR) государств, входящих в ВТО (на примере США, Австралии, Франции, Германии, Великобритании, Российской Федерации). *Российский судья*. 2014. № 11. С. 16-19.

2. Романенко М.А. Альтернативные формы разрешения правовых конфликтов: выбор оптимальной модели. *Вестник Астраханского государственного технического университета*. 2005. № 5. С. 244-251.

3. Recommendation Rec (2001) 9 of the Committee of Ministers to member States on alternatives to litigation between administrative authorities and private parties. *Council of Europe*. URL: <https://rm.coe.int/09000016805e2b59> (дата звернення: 08.01.2021).

4. Білуга С.С. Досудове врегулювання адміністративно-правових спорів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Одеса, 2015. 22 с.

УДК 342.565.2 (043.2)

Толкачова І.А., к.ю.н.,

Момотюк В.О., здобувач вищої освіти, другий (магістерський) рівень,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ В УКРАЇНІ ТА ДЕЯКИХ КРАЇНАХ ЄВРОПИ

У будь-якій розвиненій країні конституційна юстиція займає важливе місце в механізмі державної влади на яку покладається правова охорона конституції. Так, конституційний нагляд відноситься до ефективних засобів забезпечення верховенства закону, що є головним принципом соціальної, правової та демократичної держави.

В нашій державі, Конституційний Суд України є органом